

Εικόνα 1: Πολιορκία Αιτωλικού-Πίνακας του Παναγιώτη Ζωγράφου με την καθοδήγηση του Μακρυγιάννη

Η πολιορκία του Αιτωλικού

της Μαρίας Ευσταθοπούλου, μαθήτριας Α΄ γυμνασίου

Η πολιορκία του Αιτωλικού έλαβε χώρα από τις 20 Σεπτεμβρίου έως τις 17 Νοεμβρίου του 1823. Αρκετοί την ονομάζουν και Δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου, καθώς η κατάληψη του Αιτωλικού ήταν μόνο ένα προγεφύρωμα για την πορεία προς το Μεσολόγγι, που ήταν ο αντικειμενικός στόχος των Τούρκων. Η πρώτη αποτυχημένη πολιορκία του Μεσολογγίου το 1822 οδήγησε τον σουλτάνο να αναθέσει το εγχείρημα στον Μουσταή πασά (Μουσταφά Ρεσίτ Πασάς Μπουσάτλι, που αποκαλείται και Ισκοδραλί, γιος του Καρά Μαχμούτ Μπουσάτλι που διαδέχθηκε τον θείο του, Ιμπραήμ Πασά) από την πόλη Σκόδρα από τη Βόρεια Αλβανία.

Εικόνα 2: Ο θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη (1790-1823) - Filippo Marsigli (1790-1863) - Μουσείο Μπενάκη. Κατά τη μάχη του Κεφαλόβρυσου, έξω από το Καρπενήσι, τη νύχτα της 8ης προς την 9η Αυγούστου 1823 ο αρχηγός των Σουλιωτών πέφτει χτυπημένος από εχθρικό βόλι. Ο Σουλιώτης οπλαρχηγός τιμήθηκε ως «νέος Λεωνίδας», υμνήθηκε από τον εθνικό ποιητή Διονύσιο Σολωμό και καταξιώθηκε ως μία από τις ηρωικότερες και τις πιο χαρισματικές μορφές της Ελληνικής Επανάστασης. Η δημιουργία του έργου στα 1836-1839 προσφέρει μια επιπλέον μαρτυρία για τη μυθοποιητική διαδικασία που εξακολουθεί να λειτουργεί σωρευτικά μετά τα γεγονότα. Ελαιογραφία, 0,63x0,91 μ.

Ο πασάς ξεκίνησε από τη Λάρισα, κατευθύνθηκε στα Τρίκαλα και κατόπιν στο Καρπενήσι. Έξω από το Καρπενήσι τον Αύγουστο του 1823 δέχθηκε νυχτερινή επίθεση από τους Σουλιώτες του Μάρκου Μπότσαρη στην Μάχη του Κεφαλόβρυσου. Ενώ η έκβαση της μάχης πήγαινε καλά για τους Έλληνες, τα χaráματα μία εχθρική σφαίρα σκότωσε τον Μάρκο Μπότσαρη και τελικά υποχώρησαν. Αρχηγός των Σουλιωτών απέμεινε ο Ζυγούρης Τζαβέλας, που στρατοπέδευσε στην πλαγιά του βουνού Καλιακούδα στην Ευρυτανία με δύναμη 2.000 ανδρών. Ο Μουσταής πασάς ανασύνταξε το στρατό του και στις 28 Αυγούστου του 1823 φάνηκε στην Καλιακούδα. Μετά από 3 άκαρπες επιθέσεις, την άλλη μέρα οι Τούρκοι, από δύσβατο μονοπάτι πέρασαν πίσω από την

θέση των Ελλήνων. Οι Έλληνες σπάσανε τον κλοιό, αφήνοντας όμως πίσω τους 150 σκοτωμένους, ανάμεσά τους και τον Ζυγούρη Τζαβέλα. Ο δρόμος για το Μεσολόγγι έμεινε ανοιχτός για τον Μουσταή.

Εικόνα 3: Ο Μπότσαρης αιφνιδιάζει το τουρκικό στρατόπεδο και πέφτει θανάσιμα τραυματισμένος, Ευγένιος Ντελακρουά (1860-1862).

Η μάχη της Καλιακούδας

Οι Ελληνικές δυνάμεις αποτελούνταν από τις δυνάμεις του Ζυγούρη Τζαβέλα, τα σώματα των τοπικών οπλαρχηγών Γιολδάση και Σιαδήμα, 200 υπό τον Νικολό Μήτρου Κοντογιάννη και 300 Πελοποννήσιους υπό τον Γ. Ροδόπουλο, συνολικά το ελληνικό σώμα πολεμιστών ανερχόταν σε 2500. Επίσης στάλθηκαν 600 άνδρες Πελοποννήσιοι υπό τον Νικόλαο Πετμεζά και άλλα σώματα Πελοποννήσιων υπό τους Ανδρέα Λόντο και

Βασίλη Πετμεζά και Ρουμελιωτών υπό τους Μήτσο Κοντογιάννη και Δήμο Σκαλτσά, χωρίς να φθάσουν εγκαίρως. Ο Μουσταφά Πασάς της Σκόρδας είχε 15000 Τουρκαλβανούς.

Το κύριο μέρος των ελληνικών δυνάμεων τοποθετήθηκε αμυντικά στα ΒΔ κράσπεδα της Καλιακούδας. Στο νότιο και απόκρημνο μέρος του βουνού, εκατέρωθεν δύσβατης στενωπού που οδηγούσε που οδηγούσε στην κορυφή του, εγκαταστάθηκε δύναμη 200 ανδρών υπό τους Γιολ-

Εικόνα 4: Μάχαι των Ελλήνων εις Καρπενήσι και Καλιακούδα, Σκηνή από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Πίνακας του Παναγιώτη Ζωγράφου με την καθοδήγηση του Μακρυγιάννη (μεταξύ 1836 και 1839). 1. Το Καρπενήσι. - 2. Αι σκηναί των Τούρκων. - 3. Η κατεχομένη από τους Τούρκους μάνδρα από τον Σκονδριάμπασσα και Τσελατίμπεη και επιλοίπους αξιωματικούς με 6.000, οι οποίοι κατείχον όλες τας θέσεις. -- 4. Στο Τρανό Χωριό επήγαν οι Έλληνες, ο Μάρκος Μπότζαρης, Σγούρης, Τζαβέλας, Γιαννούσης Πανομάρας, Ν. Κοντογιάννης, Δήμο Κίτζος, Γιουτσαίοι, Χρήστος Τζαούσης, Βασίλης Γάνιας και άλλοι πολλοί έως 2.000. Ακολούθως επήγαν διά νυκτός εναντίον των Τούρκων και πολεμήσαντες ανδρείως εφονεύθησαν αρκετοί και από τα δύο μέρη, εξ ὧν και ο Μάρκο Μπότζαρης. Έπειτα μεταβάντες οί Έλληνες εις Καλιακούδα, (5) και οχυρωθέντες εις τρία ταμπούρια (6, 7, 8), αντεστάθησαν εις τους πολυαριθμούς εχθρούς, αλλά τελευταίον ενικήθησαν. - 9. Το όρος Βελούχι με την κούλιαν περιηγητού τινος. -- 10-11. Το όρος Χελιδόνα. -- 12 Το Μικρόν Χωρίον. -- 13. Οί Τούρκοι οπού επήγαν και εχάλασάν τους εις τα 6, 7 και 8 αριθμούς Έλληνας. - 4 Ο ποταμός.

δάση και Σιαδήμα, για να αποτραπεί υπερφαλάγγιση της κύριας δύναμης. Οι Τούρκοι το πρωί της 28ης Αυγούστου επιτέθηκαν στις ελληνικές θέσεις, με έφιππους και πεζούς, αλλά αποκρούσθηκαν με βαριές απώλειες. Και άλλες δύο έφοδοι αποκρούσθηκαν με επιτυχία. Όμως σημειώθηκε ανατροπή όταν 400 πολεμικότατοι Αλβανοί Καθολικοί Μιρδίτες υπό τον Κροάτη Μάρκο διείσδυσαν από τη νότια δύσβατη στενωπό, την οποία δεν κάλυψαν επαρκώς ή σύμφωνα με άλλους άφησαν σκόπιμα αφύλακτη, οι Γιολδάσης και Σιαδήμας. Οι περικυκλωμένοι Έλληνες

Εικόνα 5: Μάχη, πίνακας του Θεόδωρου Βρυζάκη.

δεν κατόρθωσαν να σπάσουν τον κλοιό. Συνολικά οι νεκροί ήταν 150 από την ελληνική πλευρά μεταξύ των οποίων και οι Ζυγούρης Τζαβέλας, Νικόλαος Κοντογιάννης και Δήμος Κίτσιος. Οι Τούρκοι έχασαν 500 άνδρες. Η ήττα προκάλεσε διάλυση του στρατοπέδου της Καλιακούδας και συνέβαλε στη διάνοιξη

του δρόμου προς το Μεσολόγγι. Ο αιφνιδιασμός βάρυνε ιδιαίτερα στην έκβαση της μάχης. Η πλημμελής φρούρηση της νότιας στενωπού ήταν προϊόν εφησυχασμού λόγω του δύσβατου και απόκρημνου εδάφους. Πρόθυμη ήταν η συμμετοχή των Πελοποννήσιων, προϊόν πατριωτικής αλληλεγγύης και ορθής εκτίμησης ότι μετά τη Ρούμελη θα ακολουθούσε και η δική τους η σειρά.

Εικόνα 6: Κίτσος Τζαβέλας, έργο του Καρλ Κράτσαϊζεν.

Έναρξη της πολιορκίας του Αιτωλικού

Ο Κωνσταντίνος Μεταξάς, Έπαρχος της Δυτικής Ελλάδας, προσκάλεσε να υπερασπίσουν το Μεσολόγγι τους Κίτσο Τζαβέλα, Ιωάννη Ράγκο, Ανδρέα Ίσκο, Κώστα Μπότσαρη μαζί με 3500 εμπειροπόλεμους αγωνιστές. Αυτοί βρίσκονταν μέσα στο Μεσολόγγι, ωστόσο ο Μουσταής και οι Τουρκαλβανοί του, στις 20 Σεπτεμβρίου κατευθύνθηκαν

δυτικά, απέναντι από το Αιτωλικό (τότε λεγόταν Ανατολικό). Εκεί βρίσκονταν 500 αγωνιστές με τους κατοίκους.

Στις 2 Οκτώβρη, οι Οθωμανοί με κανόνια άρχισαν να χτυπάνε το Αιτωλικό. Οι Έλληνες από το Μεσολόγγι στείλανε 4 κανόνια, που τα έστησε ο σπουδασμένος στην Ευρώπη μηχανικός Μιχαήλ Κοκκίνης. Τα τουρκικά κανόνια αναγκάστηκαν να αποτραβηχτούν. Τις επόμενες ημέρες κανένα αξιόλογο γεγονός δε συνέβη εκτός από την επίθεση του Κίτσου Τζαβέλα. Ο τελευταίος, με 300 άνδρες, στις 17 Νοεμβρίου 1823 έστησε ενέδρα στο Σκαλί, σε μια εφοδιοπομπή 300 ιππέων με αποτέλεσμα να σκοτώσουν αρκετούς και να αποκομίσουν πολλά λάφυρα.

Εικόνα 7: Κανόνι της οχύρωσης του Μεσολογγίου

Προβλήματα ανεφοδιασμού, ασθένειες και λύση της πολιορκίας

Μετά από λίγο καιρό, στο στρατόπεδο του Μουσταή πασά άρχισαν οι δυσκολίες του ανεφοδιασμού και οι αρρώστιες του στρατού από το υγρό κλίμα του Μεσολογγίου. Έτσι έπειτα από περίπου 70 μέρες που κράτησε η πολιορκία του Αιτωλικού, στις 17 Νοεμβρίου, οι πασάδες αποφάσισαν να φύγουν για την Άρτα και την Σκόδρα, μιας και άλλες εκστρατείες στην Ανατολική Στερεά είχαν αποτύχει. Από την αρχή της εκστρατείας του Μουσταή μέχρι το λύσιμο της πολιορκίας οι Οθωμανοί χάσανε μόνο από τις ασθένειες χίλιους πεντακόσιους άνδρες. Οι Αλβανοί της Σκόδρας δεν εκστράτευσαν ξανά στη δυτική Ελλάδα.

Εικόνα 8: Αγωνιστές του 1821

Εικόνα 9: Επετειακή εορταστική εκδήλωση στο νησί Ντολμάς της λιμνοθάλασσας Μεσολογίου

Εικόνες 10, 11: Το Αιτωλικό σήμερα

Πηγές:

<https://www.alphafreepress.gr/2021/03/15/elliniki-epanastasi/1821-aitoliko-mia-poliorkia-70-imeron/>

https://el.wikipedia.org/wiki/Πολιορκία_του_Αιτωλικού

https://el.wikipedia.org/wiki/Κίτσος_Τζαβέλας

https://el.wikipedia.org/wiki/Αρχείο:Zografos-Makriyannis_12_Battles_at_Karpenisi_and_Kaliakouda.jpg

https://el.wikipedia.org/wiki/Μάχη_της_Καλιακούδας

https://el.wikipedia.org/wiki/Μάχη_του_Κεφαλόβρυσου

https://www.benaki.org/index.php?option=com_collectionitems&view=collectionitem&Itemid=162&id=108768&lang=el

Επιμέλεια: Σιάσιου Μαρία ΠΕ03

